

VISIENOTA

SINT-BERTINUSKERK

te BULSKAMP-VEURNE

november 2024

Auteurs: Proot Paul en Vandecasteele Dirk

in opdracht van en in samenwerking met:

- bestuursleden van de kerkfabriek St.-Bertinuskerk Bulskamp & De Moeren:
Germonpré Jozef, Proot Paul, Rosseel Robert, Vandecasteele Dirk en
Verhaeghe Ivan

- vrijwilligers van de parochie: Bossant Ivan, Herreman Luc, Mestdagh Tim en
Pollet Petra

INHOUDSTABEL

- Inhoudstabel.....	2
- Inleiding.....	3
- Bestemmingskeuzes en indeling van de kerk.....	4
- Nabeschouwingen en besluiten.....	7
- Addendum 1: Totstandkoming van de visienota.....	8
- Addendum 2: Integratie van de landschapspoort in het toeristisch aanbod.....	11
- Addendum 3: Overzichtskaarten.....	16
- Addendum 4: Belang van het behoud van het kerkgebouw.....	20
- Addendum 5: Grondplan van de kerk.....	24
- Addendum 6: Schematisch-functionele indeling van de kerk.....	25
- Addendum 7: Planmatige indelingen van de kerk.....	26

INLEIDING

In West-Europa zette zich vanaf het einde van de 20ste eeuw een secularisatie in, waardoor het katholieke geloof en het gebruik van kerken een dalende trend vertoonden.

Het kerkbestuur stelde deze trend ook in de landelijke parochie Bulskamp & De Moeren vast: de weekendvieringen waren nog slechts driewekelijks en telden minder kerkgangers dan voorheen.

In 2019 vormde deze observatie de aanleiding om het gebruik van het kerkgebouw voor nevenbestemmingen te onderzoeken. Het kerkbestuur was ervan overtuigd dat alleen maatschappelijke functies als nevenbestemmingen in aanmerking konden komen. De doelstelling was het terug laten openbloeien van de kerk tot een plaats van ontmoeting, waarbij in een gedeelte van het kerkgebouw geloofsbeleving mogelijk zou blijven.

Vanaf januari 2020 tot november 2024 heeft de KF verschillende initiatieven genomen, overleg met verschillende belanghebbenden en instanties gehad, een enquête bij de inwoners gehouden en twee nota's geschreven.

Het gedetailleerde verloop van dit alles kan worden nagelezen op pagina 8 in het addendum 1: totstandkoming van de visienota.

Tijdens de vergadering van de kerkfabriek met 4 vrijwilligers op 18 oktober 2024 werden alle gegevens van de voorbije 4 jaar besproken. Uit deze analyse werd een lijst met de gewenste bestemmingskeuzes voor het kerkgebouw opgesteld.

BESTEMMINGSKEUZES

&

INDELING VAN DE KERK

Vier hoofdbestemmingen

1/ Ruimte voor de katholieke eredienst

Het koor en twee of drie aansluitende segmenten van midden- en zijbeuken vormen het basisgedeelte met een capaciteit van 70 tot 90 zitplaatsen. Dit "basisgedeelte" blijft in eerste instantie voorbehouden voor de periodieke zondagsvieringen, begrafenissen, huwelijken en doopsels maar kan tijdelijk andere functies vervullen.

Indien er voor bepaalde gebeurtenissen meer mensen verwacht worden voor de eredienst, kan het basisgedeelte tijdelijk uitgebreid worden met een deel van de middenbeuk, waardoor een totale capaciteit van 120 tot 150 zitplaatsen mogelijk is.

2/ Ruimte voor ceremonieën

Dit is dezelfde ruimte beschreven in punt 1, zijnde het basisgedeelte met uitbreiding, kan ook fungeren voor alle niet-katholieke ceremonieën van scharniermomenten van het leven: geboorte, 12 jaar, huwelijk, jubileum, overlijden, afscheid, voorafgaande aan bijzetting op de begraafplaats. Een flexibele afscheiding, die het hoofdaltaar en calvarie onttrekt aan het zicht, wordt voorzien voor deze ceremonieën.

3/ Ruimte voor een kleine culturele activiteiten

Dezelfde ruimte beschreven in punt 1, zijnde het basisgedeelte met uitbreiding, kan ook fungeren voor muzikale optredens, podiumkunsten, voordrachten, filmvoorstelling enz.. In 2024 werd 2 concerten in de kerk georganiseerd.

Het is de bedoeling dat verenigingen van Beauvoorde, Bulskamp, De Moeren en Houtem maar ook van Groot-Veurne kunnen beschikken over een kleinere culturele ruimte met een beperkte capaciteit en professionele uitrusting in aanvulling op de grotere zalen van Furnevent of het StAP in Veurne-centrum. Op deze wijze is de huurprijs van de ruimte geen belemmering voor kleine culturele initiatieven. Dit kan zijn voor een orgelconcert, optreden van blazers- of strijkersensembles, lezing, ontvangst St-Maarten, koor enz...

4/ Ruimte voor een toeristisch-educatief infopunt of 'landschapspoort'

Het is in eerste instantie een ruimte voor een infopunt waar verteld wordt over de evolutie van het landschap van 'het Kolmeland' doorheen de eeuwen (landschapsgenese tot het begin van het Holoceen). De bezoekers kunnen er ervaren hoe bepalend het samenspel is tussen de ondergrond (veen, klei, zand, leem...) en de waterhuishouding (getijdenwerking, dijkenbouw, afwatering, ontginning van turf als energiebron, winning van klei voor bakstenen...) voor de ontwikkeling van het landschap. De informatie wordt gepresenteerd op panelen (gedrukt en digitaal) met al of niet een toevoeging van audiovisuele voorstellingen. Waar mogelijk worden ook driedimensionale voorstellingen opgesteld en voorwerpen die gebruikt werden/worden bij de evolutie.

De landschapspoort is in tweede instantie het startpunt voor recreatieve wandel- en fietstrajecten, waarlangs borden zijn aangebracht over het landschap en zijn ontstaansgeschiedenis.

Het infopunt wordt ingericht in het gedeelte, dat geen deel uitmaakt van het basisgedeelte: de twee of drie achteraan gelegen segmenten, die aansluiten op het kerkportaal.

Deze ruimte wordt in een eerste fase ter beschikking gesteld voor de rondgaande tentoonstelling 'vensters op het landschap' van het gelijknamige Leader-project.

In een tweede fase wordt deze ruimte voor het nog te ontwikkelen project 'landschapspoort' in een langdurige gebruiksovereenkomst permanent ter beschikking gesteld, met uitzondering van de middenbeuksegmenten, die kortstondig als uitbreidingszone voor het basisgedeelte kunnen dienen. Dit zal waarschijnlijk hoogstens een 10- tot 15-tal momenten van het jaar zijn met een tijdsduur van een halve dag of een avond.

Al naar gelang de benodigde oppervlakte voor de ontwikkeling van een toeristisch-educatief infopunt, kan er in de zijbeuken eventueel in het gebouw gedeeltelijk een verdieping worden gecreëerd.

Een gedetailleerde uitleg over het infopunt of landschapspoort kan op de pagina's 11 t.e.m. 19 in de addenda 2 en 3 nagelezen worden.

Op pagina 24 in het addendum 5 wordt het grondplan van de kerk weergegeven.

Zeven bijkomende bestemmingen

De meeste van deze bestemmingen vragen geen of weinig investering.

1/ Devotieruimte

Dit is een kleine zone in het basisgedeelte, waar gelovigen kunnen bidden en een kaarsje branden bij het beeld van O.L.-Vrouw. Ook het beeld van St-Livinus kan er vereerd worden (traditionele jaarlijkse noveen)

2/ Stille ruimte

Deze ruimte omvat het basisgedeelte of een deel ervan of de devotieruimte.

3/ Meditatie ruimte

Deze ruimte omvat het koor.

4/tentoonstellingsruimte

Kleine tijdelijke tentoonstellingen kunnen in het basisgedeelte.

5/ Ruimte voor lezen en gesprek

Het betreft een ruimte van +/- 30 m², die met een salon en boekenkast is uitgerust. De boeken, die er ter beschikking liggen, zijn werken over godsdienst, filosofie, psychologie, meditatie, rouw en zingeving. Er is ook mogelijkheid tot afspelen van muziek, die in de andere ruimten van de kerk weinig of niet hoorbaar is. Voor de kinderen liggen er strips en kinderboeken ter beschikking. Het is een lees- en ontmoetingsplaats zoals men die kent van bibliotheken maar zonder uitleendienst: het lees- en muziekmateriaal kan alleen ter plaatse worden gelezen en afgespeeld.

6/ Afhaalpunt voor pakjes en boekenruilkast

Een pakjesautomaat van Bpost kan in het portaal onder de toren onderdak krijgen. Het is een ideale locatie voor de 2200 inwoners van Veurne-west (Beauvoorde, Bulskamp, De Moeren en Houtem), gezien Bulskamp op de weg van woon werkverkeer ligt voor de bewoners van de omliggende dorpen.

Een boekenruilkast kan in het portaal onder de toren onderdak krijgen.

Er kan een glazen wand met glasdeuren worden geplaatst tussen het portaal onder de toren en de kerkruimte. Dit creëert de mogelijkheid om de huidige houten poort 24 op 24 uur open te laten, zodat de pakjesautomaat en de boekenruilkast steeds bereikbaar zijn.

7/ ruimte voor gemeenschappelijke studeer- en thuiswerkplek

De rustige sfeer en het frisse klimaat in de zomermaanden zijn troeven van de kerk. Van mei tot september) zou een deel van de basisruimte (+/- 30m²) kunnen opengesteld worden voor dorpsgenoten om er samen te studeren of te 'thuiswerken' in een publieke ruimte.

Optie waarvoor niet gekozen wordt

De naschoolse opvang is voorlopig geen optie gezien de relatieve tegenstand die de bewoners toonden in de enquête. Bovendien is dan een warmer binnenklimaat nodig met een box in box systeem, zoals tijdens een werkbezoek aan de kerk van Boekhoute werd opgemerkt. Dit brengt tevens een veel grotere financiële kost met zich mee, en heeft een grote impact op ruimtelijke beleving van de kerk.

Indeling op basis van de bestemmingskeuzes

De indeling van de kerk wordt gepresenteerd in de addenda 6 en 7 vanaf pagina 25

Noodzakelijke functionele ruimten en uitrusting

- Basiskeukenuitrusting voor de organisatie van een receptie en koffietafel.
- Een tiental receptietafels en viertal opvouwbaar tafels
- Sanitaire ruimte.
- Waar nodig de sacristie aanpassen voor ontvangst van de artiesten.
- Bergruimte.
- Update van de audiovisuele installatie en belichting.
- Voorzien in een nieuwe verwarming, nieuwe elektriciteitscircuit en internetaansluiting.
- Comfortabele stoelen voor de beleving van podiumkunsten en in harmonie met de eventuele stoelen van de uitschuifbare zittribune.
- Nieuwe ramen met hoogrendementsglas in de 2 sacristieën.
- Isolatielaag onder de vloer al of niet met gebruik van oude of nieuwe tegels.

Nabeschouwingen en besluiten

De visienota kwam tot stand door een lang denkproces binnen het bestuur, dat allerlei initiatieven nam om een zo breed mogelijke inbreng aan ideeën te generen: studierapport van 2020 binnen het bestuur ontstaan, projectstudie van 2023 met de besturen van de aanpalende dorpen, een opsomming van alle haalbaar geachte bestemmingsmogelijkheden, die in een enquête werden opgenomen en aan de inwoners werden voorgelegd, contacten met de provincie en ten slotte de inbreng van 4 vrijwilligers. De KF meent dat met deze gevolgde werkwijze er een breed draagvlak bij de bevolking voor de gemaakte bestemmingskeuzes is.

De KF heeft in de ontwikkeling van zijn visie voor het kerkgebouw het volgende als leidraad of doelstellingen voor ogen gehouden:

- Onderdak geven aan gemeenschapsfuncties, die lokaal ontbreken;
- Culturele beleving mogelijk maken voor de lokale gemeenschap maar ook voor de stad Veurne in zijn geheel en/of aanpalende gemeenten;
- Recreatie en toerisme in de nabije regio ondersteunen;
- De kerk wordt terug een ontmoetingsplaats, waar inwoners van het dorp elkaar ontmoeten maar ook in contact komen met cultuurminnaars, recreanten en toeristen van buiten het dorp;
- De compartimentering van de kerkruimte wordt zeer beperkt gehouden, zodat de ruimtelijke beleving van de kerkruimte niet verloren gaat en de bestemmingskeuzes in het grootste gedeelte van de kerk een gedeeld gebruik zijn in tijd;
- Ontwikkeling van duurzame functies, die minstens enkele decennia, attractief zullen zijn voor burgers en op deze wijze het gebouw toekomstbestendig maken;
- Versterken van de identiteit van Bulskamp & De Moeren.

Over identiteit van een dorp of stad staat meer informatie op pagina 20 in het addendum 4.

De KF is ervan overtuigd dat de bestemmingskeuzes beantwoorden aan de leidraad en doelstellingen. De realisatie van de bestemmingskeuzes zouden een grote meerwaarde voor het gebouw, het dorp en zijn ruime omgeving kunnen betekenen. De kerk wordt een belevingskerk voor religie, scharniermomenten in het leven, culturele voorstellingen en een museale presentatie van landschapsgenese.

Addendum 1: Totstandkoming van de visienota

Nieuwe functies vinden voor een groot kerkgebouw in een kleine parochiegemeenschap (770 inwoners) blijkt zowel ruimtelijk als inhoudelijk niet vanzelfsprekend. Een goed discours is volgens het bestuur verbonden met een ontwerpend onderzoek en verbeelden van nieuwe scenario's van functies voor het kerkgebouw, die het toekomstbestendig maken door zijn maatschappelijk gebruik en nut.

Op het einde van 2019 toetste de KF alle denkbare mogelijkheden voor gemeenschapsfuncties af op hun haalbaarheid en behoefte in Bulskamp. Dit resulteerde in een zeer beperkte lijst van mogelijkheden, die in een gedetailleerd studierapport in 2020 werden opgenomen: liturgisch gedeelte, podiumkunsten en naschoolse opvang. Er was een overlegvergadering met Bulskampse verenigingen en het stadsbestuur. De corona-epidemie heeft echter tot 2023 de verdere ontwikkeling van het studierapport in de weg gestaan.

Op 19 januari 2023 was er een vergadering van het CKB (=Centraal Kerkbestuur) met de 9 kerkfabrieken van Veurne en het stadsbestuur. Elke kerkfabriek kreeg de opdracht om de toekomstplannen voor hun kerk aan het CKB in maart 2023 bekend te maken. Bovendien werd gevraagd dat er slechts 3 kerken liturgische diensten in de toekomst zouden aanbieden: Veurne-centrum, Veurne-oost en Veurne-west, waartoe de parochie Bulskamp & De Moeren behoort.

Vervolgens besloten de 3 kerkfabrieken van Veurne-west (Beauvoorde, Bulskamp & De Moeren en Houtem) om onderling overleg te plegen, zodat neven- en herbestemmingen en keuze van liturgiekerk op elkaar zouden worden afgestemd. Deze gesprekken van het overleg resulteerden in een projectstudie van 2023 voor de kerken van Veurne-west, die door de 3 besturen werd goedgekeurd. De kerk van Bulskamp zou zich aan de reguliere liturgische diensten onttrekken maar het aanbieden van bijzondere vieringen behouden. Bovendien werd er naast de nevenbestemmingen van het studierapport van 2020 een nieuwe nevenbestemming in de projectstudie opgenomen: een bezoekerscentrum, dat de evolutie van het landschap van de parochie en aanpalende gebieden zou presenteren.

In de herfst van 2023 organiseerde het CKB een enquête bij inwoners van Groot-Veurne. Begin 2024 werden de resultaten van de enquête bekend gemaakt op een gezamenlijke vergadering met alle kerkfabrieken en geïnteresseerde burgers. De resultaten gaven een algemeen beeld van mogelijkheden aan nevenbestemmingen, wensen van gelovigen omtrent de nabijheid van een liturgische kerk enz..

Echter schonk deze waardevolle enquête niet altijd een concreet beeld wat parochianen specifiek over hun eigen parochiekerk denken. Daarom besloot de KF van de St.-Bertinuskerk Bulskamp & De Moeren zelf een enquête te houden bij de parochianen. In de maand mei liep de enquête aan de hand van een enquêteformulier^o, dat aan alle inwoners van het dorp in hun brievenbus werd bedeed. Het enquêteformulier omvatte tal van vragen over concrete mogelijkheden van neven- of herbestemmingen, die uitgebreid op de website van de kerk werden voorgesteld. De mogelijkheden op het enquêteformulier bestonden uit alle bestemmingen van het studierapport van 2020, de projectstudie van 2023 en een aantal nieuwe nevenbestemmingen.

(^o) Het studierapport, de projectstudie, het enquêteformulier en het analyserapport kunnen worden geconsulteerd op www.bulskampkerk.com

De voorzitter en secretaris stelden een analyserapport^o over de ingezamelde gegevens van de enquête einde augustus 2024 op. Het analyserapport omvatte een addendum van toelichting dat stelt dat de gegevens van de enquête een belangrijke factor zijn in de prioritaire keuzes maar dat factoren van haalbaarheid en financiering ook een rol spelen.

In de zomer en herfst van 2024 waren er een verkennende gesprekken met 3 ambtenaren van de provincie West-Vlaanderen omtrent de vraag naar de oprichting van een permanent infopunt over het landschap in de kerk, dat deel zou kunnen uitmaken van een landschapsproject voor de Westhoek. De KF werd in kennis gesteld van het volgende startend project:

Er zijn verschillende Leader-project voor de volgende cyclus goedgekeurd maar het specifieke project 'vensters op het landschap' sluit aan op de vraag naar de oprichting van een permanent infopunt door de KF. Binnen project 'Vensters op het landschap' worden waardevolle kenmerken en kwaliteiten van de vijf verschillende Westhoeklandschappen bottom-up gedetecteerd, benoemd en geactiveerd. Deze kenmerken en kwaliteiten, kortom bouwstenen van het landschap, bieden inzicht in het verleden, vormen de kijk op de toekomst van de landschappen en tenslotte creëren ze de basis voor de werking van 'regionaal landschap Westhoek' (RLW) en 'toerisme Westhoek'. Voor de inwoners en toeristen worden brochures, die de bouwstenen van de 5 landschappen illustreren, opgesteld. Ter uitbreiding van deze brochures wordt een reizende tentoonstelling over de landschappen uitgewerkt en gepresenteerd.

De Moeren en omgeving (=Kolmeland) is één van de 5 landschappen en vormt hierin het pilootproject. Dit pilootproject bestaat uit een actieplan voor het versterken van de bouwstenen en kernwaarden van het landschap van De Moeren en omgeving en de realisatie ervan. De reizende tentoonstelling, deel uitmakend van het Leader-project 'Vensters op het landschap' zou in de kerk van Bulskamp kunnen worden georganiseerd.

Op de kerkraad van 18 september 2024 werd het volgende beslist: "Er wordt beslist dat het addendum van toelichting in het analyserapport samen met het studierapport (2020), de projectstudie (2023), de bevindingen van het werkbezoek te Boekhoute, de contacten met de provinciale ambtenaren en de inbreng van de 4 vrijwilligers de leidraad zullen zijn om een definitieve visienota over de bestemming van het kerkgebouw te schrijven."

Op 17 oktober 2024 vond een vergadering met de leden van kerkfabriek en de vrijwilligers plaats. De vrijwilligers werden gebriefd over de stand van zaken tot op dat moment. Vervolgens werd het analyserapport samen doorgenomen en er werd een lijst van prioritaire keuzes opgesteld op basis van de volgende punten en besluiten:

- Alle aanwezigen op de vergadering vonden dat de deelnemers aan de enquête een representatieve groep van de bevolking zijn: 20% nam deel, een goede mix van leeftijdsgroepen en tenslotte een mix van gelovigen en niet-gelovigen. Deze representatieve deelname noopt om het analyserapport als belangrijkste nota te beschouwen. Vooral het analyserapport en minder het studierapport van 2020 en de projectstudie van 2023 vormde daarom het belangrijkste document waaruit de prioritaire bestemmingskeuzes werden gemaakt.
- Het analyserapport toont welke bestemmingen een breed maatschappelijk draagvlak genereren.
- De methodiek van keuzes zou worden gebaseerd op wat in het addendum van het analyserapport van de enquête staat: “Het kerkbestuur van Bulskampkerk beschouwt de bestemmingsopties van de enquête met een goede ondersteuning en weinig tegenstand als prioritair”.
- Er werd besloten om rekening te houden met de afspraken in de projectstudie van 2023, indien de keuze niet in tegenspraak is met resultaten van de enquête.

De voorzitter en de secretaris kregen de opdracht om de lijst van de prioritaire keuzes, die op de vergadering van 17 oktober 2024 werden bepaald, in een visienota te presenteren.

De vrijwilligers spraken de wens uit om verder in het project te worden betrokken.

Addendum 2: Het educatief infopunt 'landschapspoort Kolmeland' in het toeristisch aanbod van de regio's Westhoek en Westkust.

Inhoudelijke invulling van het toeristisch-educatief infopunt of landschapspoort

Het unieke landschap van Bulskamp en de aanpalende dorpen Beauvoorde, De Moeren, Houtem, de stad Veurne en de duinen van Koksijde en De Panne kreeg vorm in het stroomgebied van de verdwenen getijdengeul De Kolme en menselijk ingrijpen. Het landschap is niet ontstaan door de stroming van een rivier. De aanpalende IJzervallei is ontstaan uit de stroming van een rivier en de drooglegging van delta van de rivier. Het gebied van ongeveer 150km² is uniek door zijn landschapsgenese als een resultaat van een diversiteit aan ontstane geologische zones en van landschapscreaties door de mens.

Het gebied in een straal van 10 km ten noordoosten, noorden, noordwesten, westen, zuidwesten en zuiden van de dorpskern van Bulskamp bevat 3 landschapstypes met intacte overgangszones en verschillende subtypes:

Polder

- 1/ de polderkomgronden met reliëfinversie te Bulskamp
- 2/ de zandige oeverwalafzetting langs bedding van de Kolme, waarop de dorpskern Bulskamp ontstond
- 3/ de veenontginning in de Buitenmoeren op het grondgebied van Bulskamp en Houtem
- 4/ De Moeren, een drooggelegde lagune onder de zeespiegel gelegen
- 5/ een motte ter hoogte van het stadspark van Veurne, een kunstmatig aangelegde aarden heuvel, waarop een motteburcht werd opgericht einde 9de eeuw door de eerste en tweede graaf van Vlaanderen ter bescherming tegen de invallen van de Noormannen

Plateau

- 6/ de dorpskernen van Beauvoorde en Houtem liggen op het zandleemplateau van Izenberge, met een terp in Wulveringem
- 7/ het valleitjes van de Houtgracht en de Wallebeek, dat de westelijke flank van het plateau van Izenberge ter hoogte van Houtem ontwatert en het Schaapsvliet, dat de noordelijke flank van het plateau van Izenberge te hoogte van Wulveringem, ontwatert

Duinen en strand: de kust

- 8/ de Cabourduinen in Adinkerke, 3000 jaar oude fossiele duinen
- 9/ Noordduinen in Koksijde.
- 10/ het strand van Koksijde

Overgangszones

strand en duinen + duinen en polder + polder en plateau

Een deel van de zone vormde reeds het onderwerp van een uitgebreide studie:

https://www.vedetteinterreg.com/fileadmin/Vedette/Atelier_3_fichiers/VEDETTE_gebundeld-gecomprimeerd.pdf

Een andere digitale verbinding beschrijft de ontwikkeling van de zone in al zijn facetten:

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/135398>

Deze diversiteit aan landschapstypes op zo'n klein oppervlak maakt het gebied uniek in Vlaanderen, België en Europa (?). De ontwikkeling van een landschapspoort kan de aanzet zijn tot een verhoogde toeristische aantrekkingskracht voor Veurne en zijn dorpen en een meerwaarde voor de kustgemeenten. De St.-Bertinuskerk Bulskamp & De Moeren is de ideale geografische locatie en het passende gebouw om dit bezoekerscentrum in onder te brengen:

- Bulskamp ligt centraal in het ganse gebied
- De ruimtebeleving van het bakstenen kruisribgewelf is een dankbaar architecturaal gegeven, dat aan het bezoekerscentrum nog meer uitstraling geeft

Deze landschapsontwikkeling gaat ook hand in hand met de ontwikkeling van de dorpen, de stad Veurne en de kustgemeenten: verschillende patronen van bebouwing en wegen in de oorspronkelijke kernen zijn nog zeer goed zichtbaar:

- De toponomie van Houtem, Vinkem en Wulveringem doet een naamgeving vermoeden tijdens de inwijking van de kuststreek na de val van het Romeinse rijk door Saksen in de 6de eeuw. Het damvormig stratenpatroon is opvallend gelijk. De nederzettingen ontstonden vanuit een feodale nederzetting in de vorm van een opperhof waar tijdens de kerstening een eerste gebedshuis werd opgericht.
- De stad Veurne ontstond einde 9de eeuw vanuit een circulaire motte, waarop een burcht als vluchtplaats voor bewoners uit de omgeving en verdedigingsburcht werd opgericht tegen de Noormannen, die vanuit zee langs De Kolme de kuststrook binnenvoeren.
- Bulskamp is gelegen op een zandplaat, die in de bedding van De Kolme werd gevormd over een periode van verschillende eeuwen. In de 12de eeuw is er de eerste maal sprake van Bulskamp. De vorm van bebouwing volgt de vorm van de zandplaat.
- Het Zwaantje is een oevernederzetting, die ontstond langs de Bergenvaart als losplaats voor goederen op een plaats waar het plateau van Izenberge overgaat in oudlandpolders. De vorm van bebouwing volgt de oever van de vaart.
- De Moeren, die ontstonden na definitieve drooglegging begin 19de eeuw, kwam op het Belgische grondgebied geen dorpskern tot ontwikkeling. Het bleef bij verspreide inplanting van hoeven en landarbeiderswoningen.
- In Koksijde ontstond het dorp pas in de 19de eeuw vanuit de aanwezigheid van verspreide vissershuisjes in de duinen.
- In de 20ste eeuw ontwikkelde zich langs de kustlijn een intense bebouwing van vooral tweede verblijven en juist achter de kustlijn cottage-villawijken.

De bouwpatronen van de woonkernen en de landschapsontwikkelingen, die ontstonden deels door ingrijpen van de mens en deels door natuurlijke evolutie door de eeuwen heen, kunnen op panelen op een tijdslijn van pleistoceen tot holoceen worden gepresenteerd. Deze presentatie zou het hoofdonderwerp van de landschapspoort worden: het venster op het landschap in een straal van 10km rond Bulskamp.

Facultatieve presentaties in toeristisch-educatief infopunt:

- alle archeologische vondsten van het poldergebied en het plateau zouden in het museum kunnen worden ondergebracht, indien er voldoende budget is om aan de eisen van conservatie te voldoen. (Romeinse vondsten te Vinkem, Merovingische muntstukken op het Zwaantje enz..)

- veen- en kleiontginning in al zijn facetten: ontginning, drogen tot turf als brandstof, ontstaan van de typische gele bakstenen in de 12de eeuw

- kerstening van Vlaanderen: de landschapsontwikkeling gaat ook hand in hand met de kerstening van het gebied, aanvankelijk tussen de 6de en 11de eeuw vanuit de St.-Bertinusabdij te Sint-Omaars, vervolgens vanuit de abdij Ten Duinen in Koksijde en de St.-Niklaasabdij te Veurne onder het bisdom van Terwaan (Théroutanne of Terenburg) tot 1553 en vanaf 1559 onder het bisdom Brugge.

- de slag van Bulskamp in 1297 is een veldslag, die deel uitmaakt van de vele veldslagen tussen het Vlaanderen en Frankrijk en de totstandkoming van de ontheffing van feodale graafschap Vlaanderen uit het koninkrijk Frankrijk in het verdrag van Kamerijk of 'damesvrede van Kamerijk' (03/08/1529)

Integratie van het toeristisch-educatief infopunt

in het toeristische aanbod van Westhoek en Westkust

Dit uniek divers landschap, dat in de landschapspoort wordt gepresenteerd, vraagt om een naam, die door het publiek kan worden geassocieerd met dit gebied.

Het kerkbestuur stelt de naam "Het Kolmeland" voor.

De Vlaamse geografische landstreken (duinen, polders, zandstreek, Kempen, zandleemstreek enz..) zijn veelal gebaseerd op de bodemgesteldheid en reliëf. De vier landschappen van de Westhoek, die in het potentiële Leader-project 'landschapspoorten' worden opgenomen, kunnen eerder beschouwd worden als landschapsgehelen, waarbij overlapping van geografische landstreekgrenzen mogelijk is. Deze landschappen in de Westhoek dragen dan elk een specifieke naam:

Heuvelland & Hoppeland (heuvels en heuvelruggen)

Ieperboog & Houtland (heuvelruggen en golvende zandleem zone)

IJzervallei (polder)

Kolmeland & Westkust (polder en zandleemplateau / duinen)

Alleen het Kolmeland heeft geen wandelknooppuntennetwerk, slechts één bewegwijzerde wandelroute (Ringslotwandeling) en geen specifieke landschapsfietsroute langs uitkijkpunten (zie deze link:

<https://www.toerismewesthoek.be/nl/doen/uitkijkpunten/fietsen>). Het kerkbestuur denkt

dat de ontwikkeling van het wandelnetwerk, bewegwijzerde wandelroutes en een bewegwijzerde landschapsfietsroute onontbeerlijk zijn voor het project van het bezoekerscentrum, als één van de 4 vensters op het landschap in de Westhoek. Op de te ontwikkelen trajecten bevinden zich heel wat bezienswaardigheden:

- historische centrum van Veurne
- de St.-Niklaaskerkstoren als uitkijkpunt te Veurne overschouwt de kustzone en polders,
- de O.I.V.-Hemelvaartkerktoren te Houtem leent zich uitstekend om zich als uitkijktoren te laten ontwikkelen:
- overschouwt vooral De Moeren, opgesplitst d.m.v. een rechte lijn tussen Frankrijk en Vlaanderen,
- plateau van Izenberge tot aan het West-Vlaamse Heuvelland en tot aan het Franse Watten, historische grens in de 16de eeuw tussen Frankrijk en Vlaanderen
- abdij Ten Duinen te Koksijde,
- charmante dorpen Beauvoorde en Houtem met waardevolle kerken en dorpszichten,
- kasteel van Beauvoorde.

Voor een volgende fase 2026-2028 na de tijdelijke tentoonstelling 'vensters op het landschap' stelt de KF het volgende voor:

Een nieuw Leader-project 'infopunt op het landschap' of 'Landschapspoort' zou er in kunnen bestaan om 4 permanente landschapspoorten over de landschapsgenese en het huidige landschap in de Westhoek te ontwikkelen. Tevens zijn deze landschapspoorten de startplaatsen voor fiets- en wandelroutes. Dit kan bestaan uit huidige of nieuw bewegwijzerde routes of digitale routes op het fiets- en wandelknooppuntennetwerk. Op de routes worden waar nodig of gewenst panelen geplaatst, die duiding geven over het landschap, of te beluisteren podcasts op specifieke locaties. De landschapspoorten worden ontwikkeld in bouwkundig waardevol erfgoed o.a. kerken of voormalige gemeentehuizen of andere ter versterking van dorpsidentiteit en -leefbaarheid. De 4 landschapzones kunnen met elkaar worden verbonden voor wandelaars of fietsers, die meerdaagse 'trails' willen doen. De startplaats voor de trails zou kunnen het landschapshuis in Esen zijn en het eindpunt St-Jacobskapelle of de IJzertoren te Diksmuide. Op de grote trails doorheen de 4 landschappen van Westhoek en langs de grootste bezienswaardigheden, natuurgebieden en uitkijpunten zouden sommige kerken kunnen worden ontwikkeld tot "low budget overnachtingsplaatsen of pelgrimsherbergen". Naast de landschapsbeleving kan het thema "vrede" een belangrijk element zijn in de ontwikkeling van de meerdaagse trails in de Westhoek.

De kerk van Bulskamp zou in dit nieuwe leader-project 'landschapspoorten' het pilootproject kunnen zijn voor de oprichting van de landschapspoort Kolmeland met daaraan verbonden fiets- en wandelroutes en een fiets- en wandelverbinding met de Westkust, waardoor beide zones hun toeristisch potentieel versterken.

Wandeltrajecten

De ontwikkeling van een wandelknooppuntennetwerk is hier zeker aan de orde. Dit netwerk is aanwezig aan de kust en duinen van De Panne (tot Cabourgduinen) en Koksijde.

Dit netwerk uitbreiden naar het gebied achter de kustlijn met zoveel landschappelijke waardevolle zones en bouwkundig erfgoed betekent onmiskenbaar een versterking van het toeristisch aanbod van de Westkust. De zone Westkust en Westhoek worden zo met elkaar in verbinding gebracht. Het recent gerealiseerde '3 dorpen 3 wandelingen'project past perfect in bovengenoemde ontwikkeling van het wandelknooppuntennetwerk.

Bovendien kan met één wandelpad vanuit Beauvoorde over Leisele naar Beveren aan de IJzer het wandelknooppuntnetwerk IJzervallei met dit van het Kolmeland in verbinding worden gebracht.

Op het wandelknooppuntnetwerk kunnen 3 geo-paden met presentatieborden over het reliëf en bebouwingspatronen worden gecreëerd. Dit zijn mogelijke geo-paden:

Geopad-noord met 6 reliëfvormen:

<https://www.afstandmeten.nl/index.php?id=3811843>

Geopad-west met 7 reliëfvormen:

<https://www.afstandmeten.nl/index.php?id=3399668>

Geopad-zuid met 6 reliëfvormen:

<https://www.afstandmeten.nl/index.php?id=3806848>

Bovendien zou een driedaags wandeltraject Westkust-Kolmeland-IJzervallei op de wandelnetwerken kunnen worden ontwikkeld.

De huidige erfgoedwandelingen met poëzie, die hun startpunt in Beauvoorde kunnen in het wandelknooppuntnetwerk worden geïntegreerd: Norbertijnen-, Ridderslot- en Schaapsvlietwandeling: <https://www.veurne.be/nl/3-dorpen-wandelingen#:~:text=Het%20charmante%20dorp%20Beauvoorde%20vormt,%20dorp%203%20wandelingen>'.

Fietstrajecten

Het fietsknooppuntennetwerk is aanwezig. Een specifieke bewegwijzerde landschapsfietsroute met uitkijkpunt(en) is er niet. Het voorstel van mogelijke fietsroute is zo opgevat dat ze passeert langs de presentatieborden van de wandel geo-paden.

Landschapsfietsroute Kolmeland met 9 reliëfvormen:

<https://www.afstandmeten.nl/index.php?id=3399716>

De Kolmefietsroute passeert in Veurne-centrum. De landschapsfietsroute met uitkijkpunten van de IJzervallei lijkt daardoor een kleine aanpassing toe, zodat Veurne-centrum, dat op zich eigenlijk niet tot de IJzervallei behoort, niet meer op dit traject ligt. Dit zou de aanpaste versie kunnen zijn, waarbij de IJzervallei meer zuidwaarts ook wordt doorkruist:

Landschapsfietsroute IJzervallei (Diksmuide-Lo-Lampernisse-oude zeedijk-Nieuwpoort) :

<https://www.afstandmeten.nl/index.php?id=3811829>

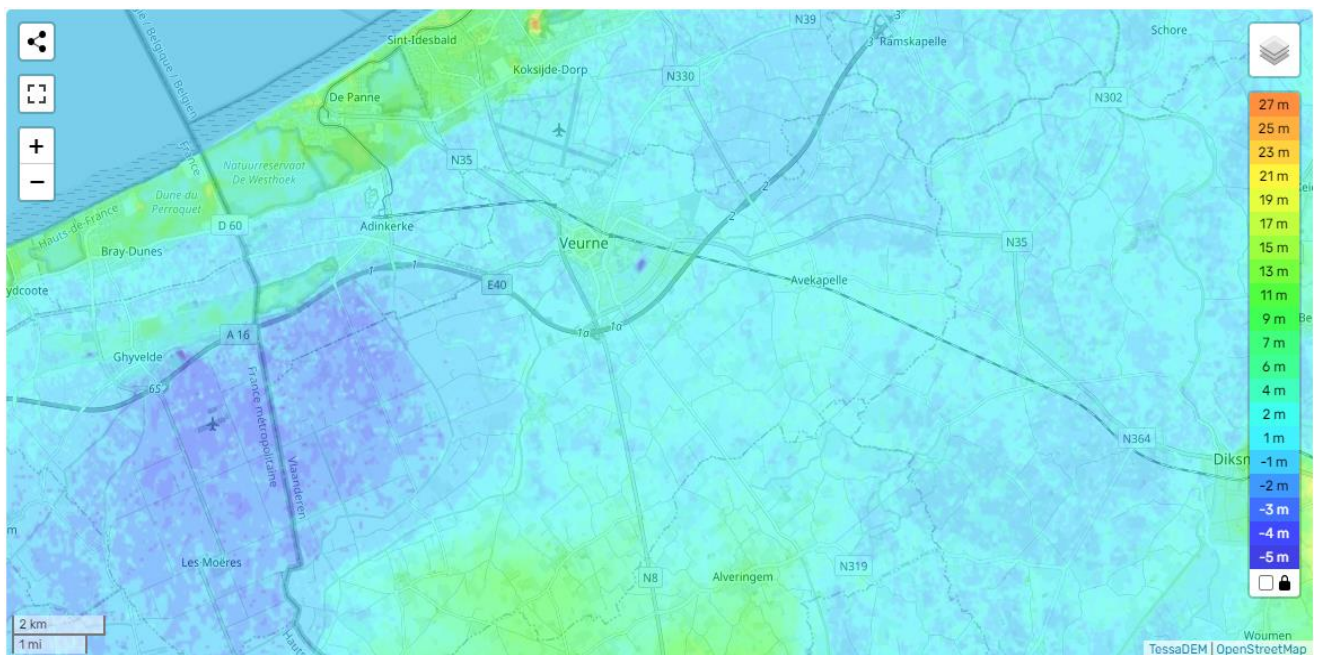
Waterwegen trajecten

Kano-, Kajak- en Sup-trajecten zijn nog in een beginfase van ontwikkeling in de Westhoek. Bulskamp ligt aan de Bergenvaart (Kolme). Een aanlegsteiger ter hoogte van het Coberghersportpark is mogelijk en brengt de watersporters tot in de dorpskom van Bulskamp.

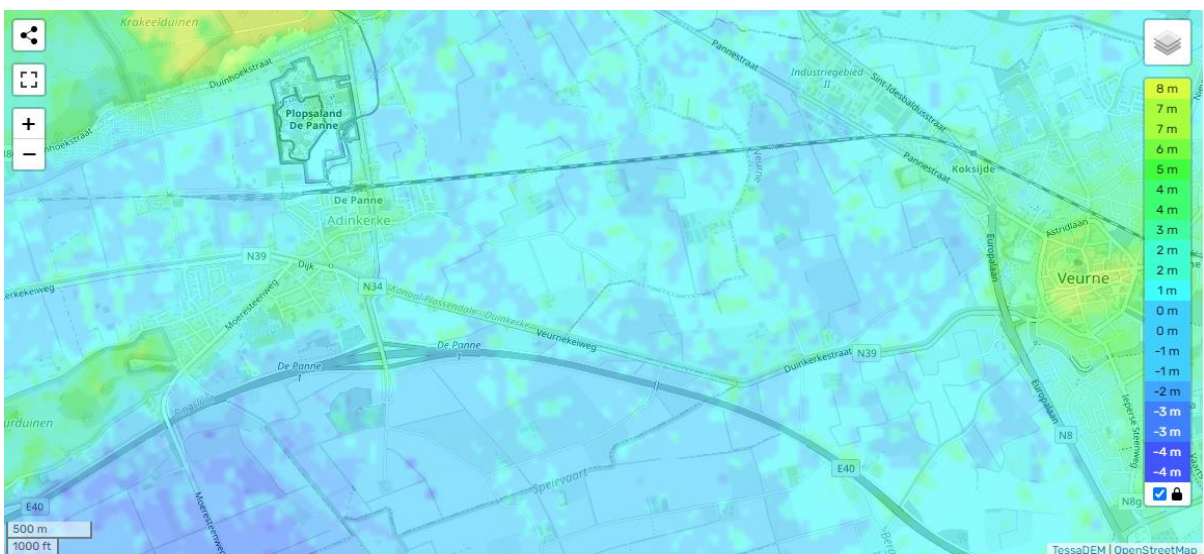
Addendum 3: Overzichtskaarten reliëf

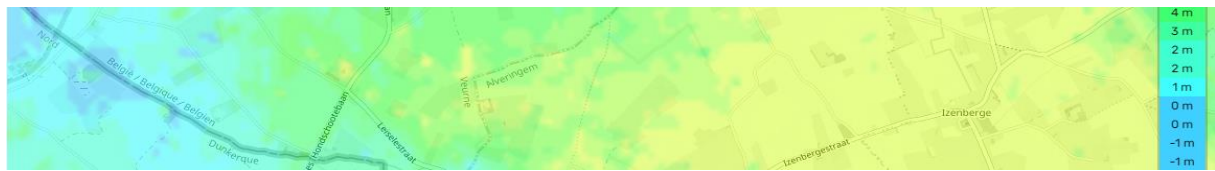
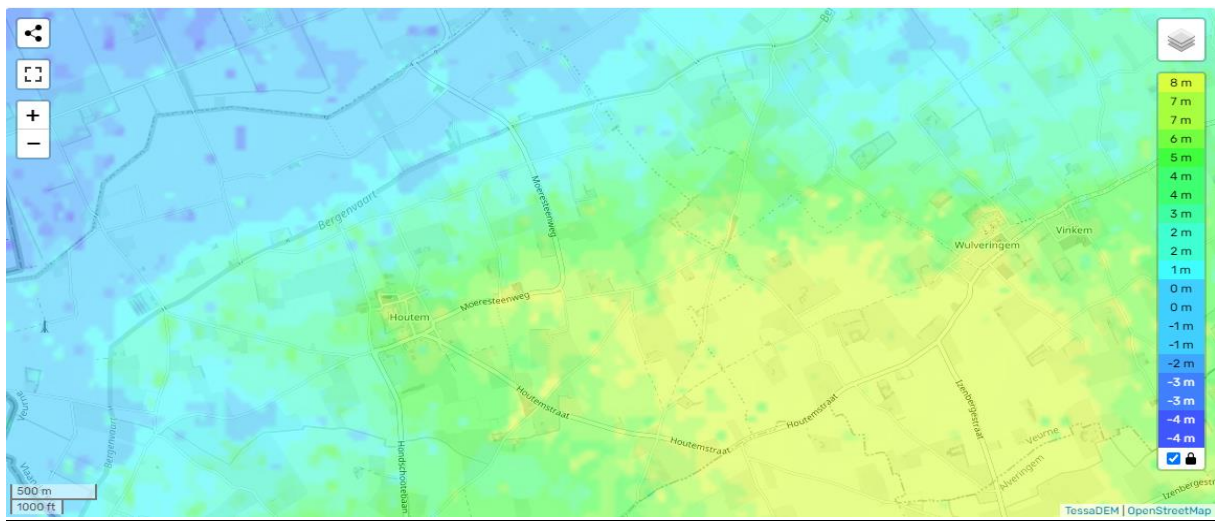
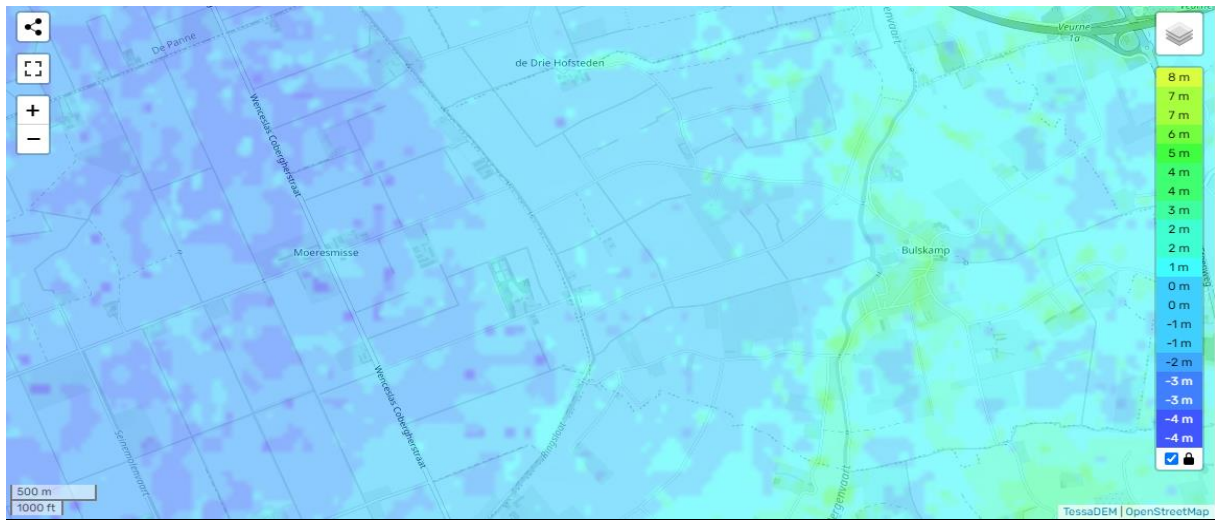
Overzichtskaart volledig gebied

(Bron reliëfkaarten: <https://nl-be.topographic-map.com/map-grd5k/Belgi%C3%AB/>)

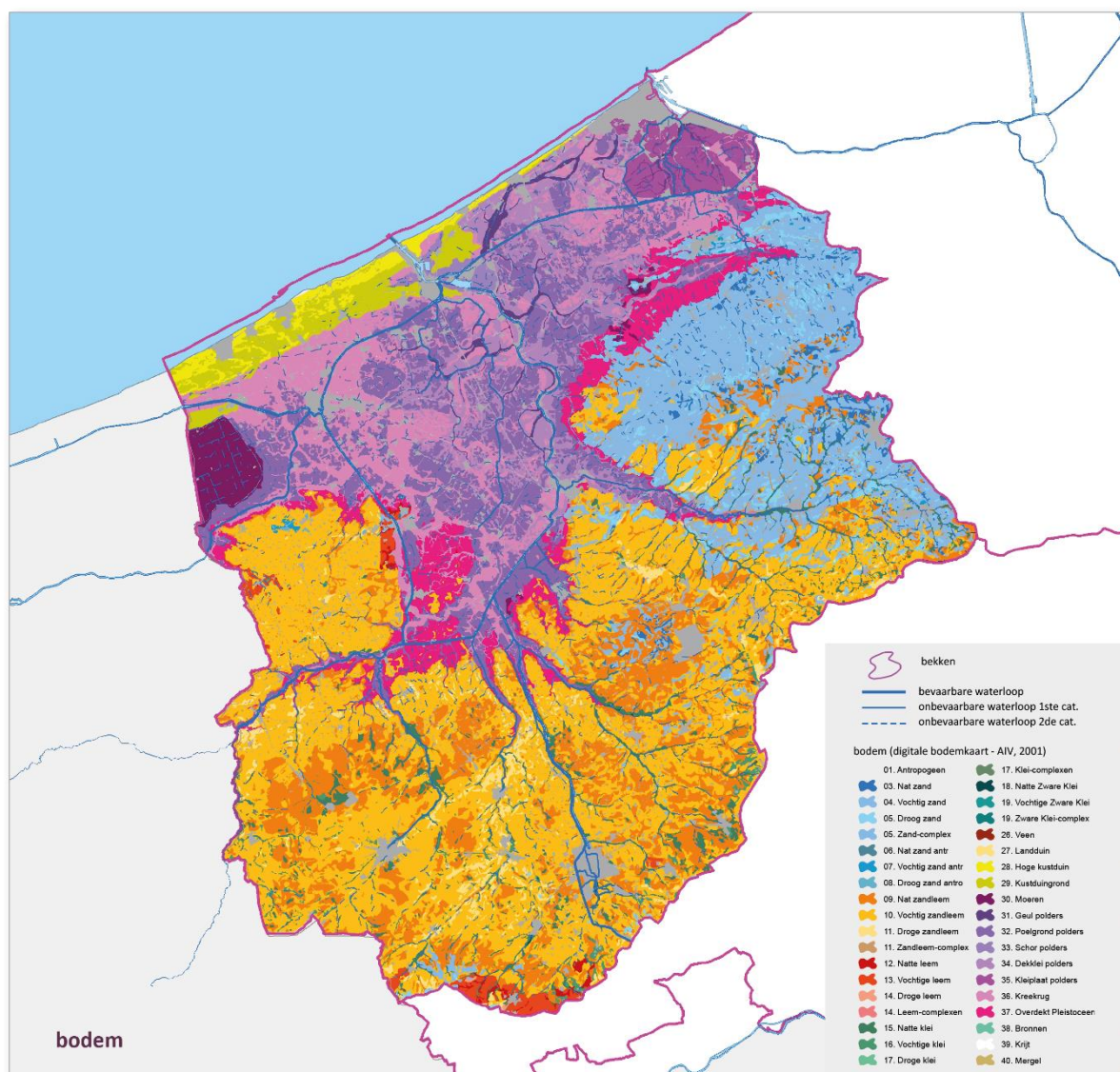

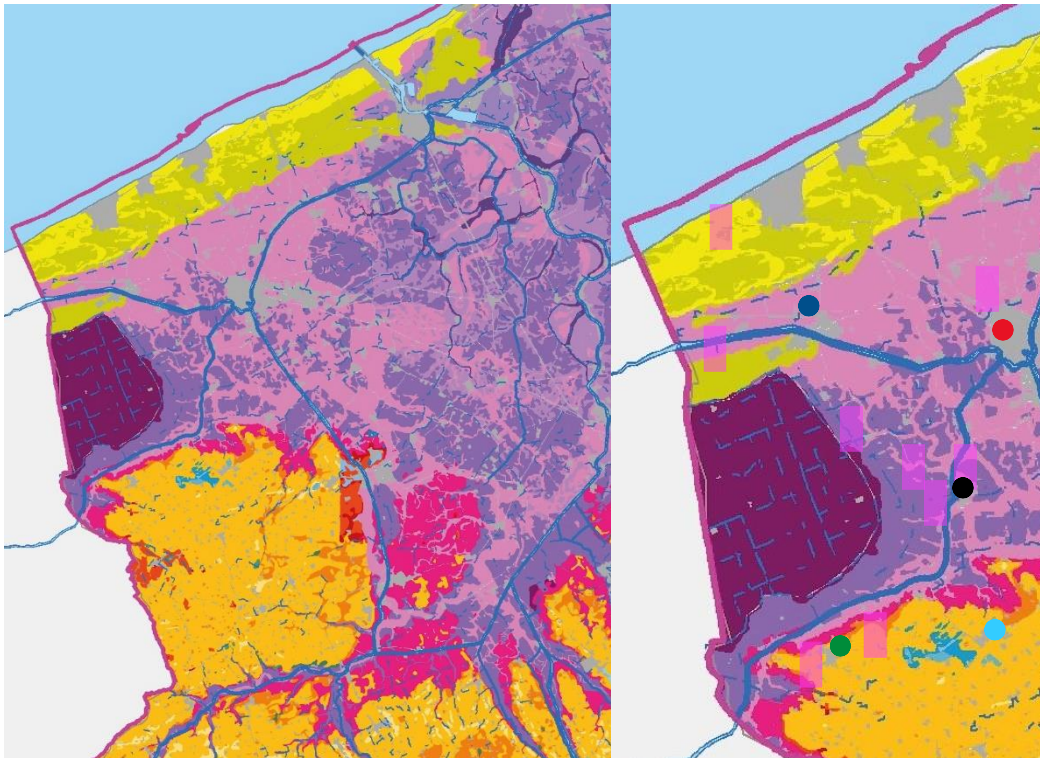
Reliefkaarten in detail van de zone met 9 landschapstypes.

(bron: <https://sgbp.integraalwaterbeleid.be/bekkens/ijzerbekken/kennismaking/fysische-en-ruimtelijke-kenmerken/bodem>)

9 reliëfvormen op de rechtse detailkaart
 ● Bulskamp ● Veurne ● Adinkerke
 ● Beauvoorde ● Houtem

Addendum 4: Belang van 't behoud van het kerkgebouw

ERFGOEDWAARDE VAN HET KERKGEBOUW

Erfgoedwaarde van de kerken (bron: Agentschap onroerende erfgoed)

Sint-Bertinuskerk te Bulskamp:

- is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed [Parochiekerk Sint-Bertinus](#)
Deze vaststelling is geldig sinds 14-09-2009
- omvat de aanduiding als beschermd monument [Parochiekerk Sint-Bertinus](#): toren en orgel. Deze bescherming is geldig sinds 16-07-1993

Bijzondere aandachtspunten over de kerk van Bulskamp

Uit een studie van de 54 kerken van de dekenij Diksmuide-Veurne blijkt dat het kerkgebouw te Bulskamp uniek is in de dekenij en de gehele Westhoek wat betreft de combinatie van de 4 volgende elementen:

- een neogotische basilicale kerk van het einde van de 20ste eeuw: basilicaal betekent dat het een ontwerp betreft voorzien van boven de zijbeuken uitrijzende ramen in de middenbeuk.
- de kerk staat vrij in het landschap: ze is niet omringd met woningen in het noorden, oosten en zuiden, wat er voor zorgt dat zowel de toren als het kerkgebouw geplant staan in de open ruimte van de polders: een ankerpunt in het dorp en het landschap.
- de westertoren is geklasseerd omwille van zijn bouwkundige kwaliteit en wordt bekroond met een bakstenen naaldspits, die een kenmerkende bouwstijl is in de Belgische en Franse Westhoek.
- het bakstenen kruisribgewelf maakt de kerk uniek in zijn regio.

DORPSIDENTITEIT

Het begrip identiteit wordt wel gedefinieerd als de 'zelfrepresentatie' van een persoon, organisatie, bedrijf, vereniging, stad, dorp etc.

Bernstein (1984) definieert identiteit als volgt: "Identity means the sum of all the ways a company chooses to identify itself to all its publics". Belangrijk bij het begrip identiteit is dat het gaat om de wijze waarop een organisatie zichzelf identificeert. Op dezelfde wijze kan het begrip ook worden gedefinieerd voor een stad of dorp.

De identiteit kent twee aspecten , namelijk een intern en een extern aspect:

- 1. De identiteit kan gelegen zijn in het zelfbeeld. Op basis van dat beeld (niet zelden een wensbeeld) kunnen mensen hun persoonlijkheid uitdragen en zich voorzien van statusverlenende attributen. (zelfbewustzijn)
- 2. De identiteit in de ogen van anderen. Iemand bezit pas een identiteit indien anderen daarvan op de hoogte zijn. (bekendheid)

Toegepast op de identiteit van een stad of dorp betekent dit:

- 1. Het beeld dat door het bestuur, inwoners van stad of dorp wordt uitgedragen en de objectieve verschillen ten opzichte van andere steden of dorpen.
- 2. de erkenning als stad of dorp met een eigen karakter door de gebruikers en daardoor zijn bekendheid percipieert.

Uit wat vooraf gaat zijn de elementen, die de identiteit van een stad of dorp bepalen, de volgende:

- 1. Ligging. Hiermee wordt wel de gepercipieerde ligging bedoeld. Men moet in brede kringen op zijn minst een vage notie hebben van waar de plaats ongeveer ligt. Aan dit beeld zijn bepaalde associaties gekoppeld, bijvoorbeeld 'ver weg', 'dichtbij een bekend punt' of 'in een mooie omgeving'.
- 2. Ouderdom. Steden of dorpen kunnen zich profileren als een plaats met een langdurige en interessante ontwikkeling.
- 3. Het uiterlijk. Enerzijds de historische of moderne bouwkundige kwaliteiten en anderzijds het gemis of de tekortkomingen aan bouwkundige kwaliteiten dragen voor een belangrijk deel bij aan de identiteit. Steden en dorpen met historische kernen hebben een voorspong op plaatsen, die alleen sporen van een snelle ontwikkeling als industrieplaats dragen. Steden en dorpen ontleen hun identiteit grotendeels aan hun stads- en dorpskern.
- 4. De grootte. Naarmate een stad of dorp meer inwoners heeft, neemt haar kans op bekendheid toe. Het aanbod aan diensten is evenredig met het inwonersaantal. Hoe groter het aanbod, hoe groter de bekendheid. In de praktijk weten echter maar weinig mensen met enige nauwkeurigheid de bevolkingsomvang van een locatie te noemen. Het inwoneraantal lijkt echter wel bij te dragen tot de status van een stad of dorp.
- 5. Attributen. Hierbij kan gedacht worden aan bekende gebouwen, bedrijven, immaterieel erfgoed of cultuur- en sportevenementen, die bijdragen tot de naamsbekendheid van een stad of dorp.

De identiteit van een dorp neemt toe naarmate mensen er meer van weten, waarna het totale informatiebeeld wordt vertaald in een meer kwalitatieve beeldvorming. Er ontstaat dan een imago van het dorp als 'saai', 'aantrekkelijk', 'ondernemend', 'onveilig'. Bij al deze identiteitsbepalers geldt dat ze bijdragen aan de naamsbekendheid, en dus ook aan de identiteit. Identiteit, naamsbekendheid en imago van plaatsen liggen direct in elkaars verlengde.

TOETSING VAN DE IDENTITEITSBEPALERS OP BULSKAMP

1.Ligging: zandige waloevernederzetting, omringd door oudlandpolders en het unieke gebied van De Moeren

2.Ouderdom: eeuwenlange ontwikkeling

3.Uiterlijk: basilicale kerk met bakstenen kruisribgewelf en geklasseerde kerktoren, neogotisch kloostergebouw en pastorie, kasteel St.-Flora in De Moeren

4.De grootte: klein dorp

5.Attributen: Bulskamp sportterreinen en sporthal van het Cobergher Sportpark met tal van sportverenigingen, WZC St.-Anna, veldslag in 1297 tijdens de Frans-Vlaamse oorlog (1297-1302)

**INTERACTIES TUSSEN
DE DORPSIDENTITEIT,
DE BOUWKUNDIGE ERFGOEDWAARDE VAN DE KERK
EN HET LANDSCHAP**

- Het kerkgebouw heeft unieke stijlkenmerken, die in de ruime omgeving niet voorkomen. Het is een gedeeltelijk beschermd monument. Dit statuut onderschrijft het belang van de erfgoedwaarde en de identiteitsbepalende factor van de kerk.

- In steden en dorpen zijn kerken architecturaal en cultuurhistorisch uiterst waardevolle gebouwen. Eeuwenoude kerken vormen samen met de historische overheidsgebouwen één samenhangend geheel in woonkernen. De religieuze en seculiere historische gebouwen dragen samen in zich de bouwkundige identiteitsbepalende factoren voor een gemeenschap. Ze zijn samen de fysische verbeelding van de geschiedenis van een stad of dorp en het belangrijkste herkenningspunt ervan.

In kleine dorpen van de Westhoek is het kerkgebouw meestal nog prominenter het herkenningspunt en de bouwkundige identiteitsfactor van de dorpskernen door het ontbreken van historische overheidsgebouwen. In de dorpskern te Bulskamp is dit zeer uitgesproken zo: de St.-Bertinuskerk is het bepalende beeld van de dorpskern.

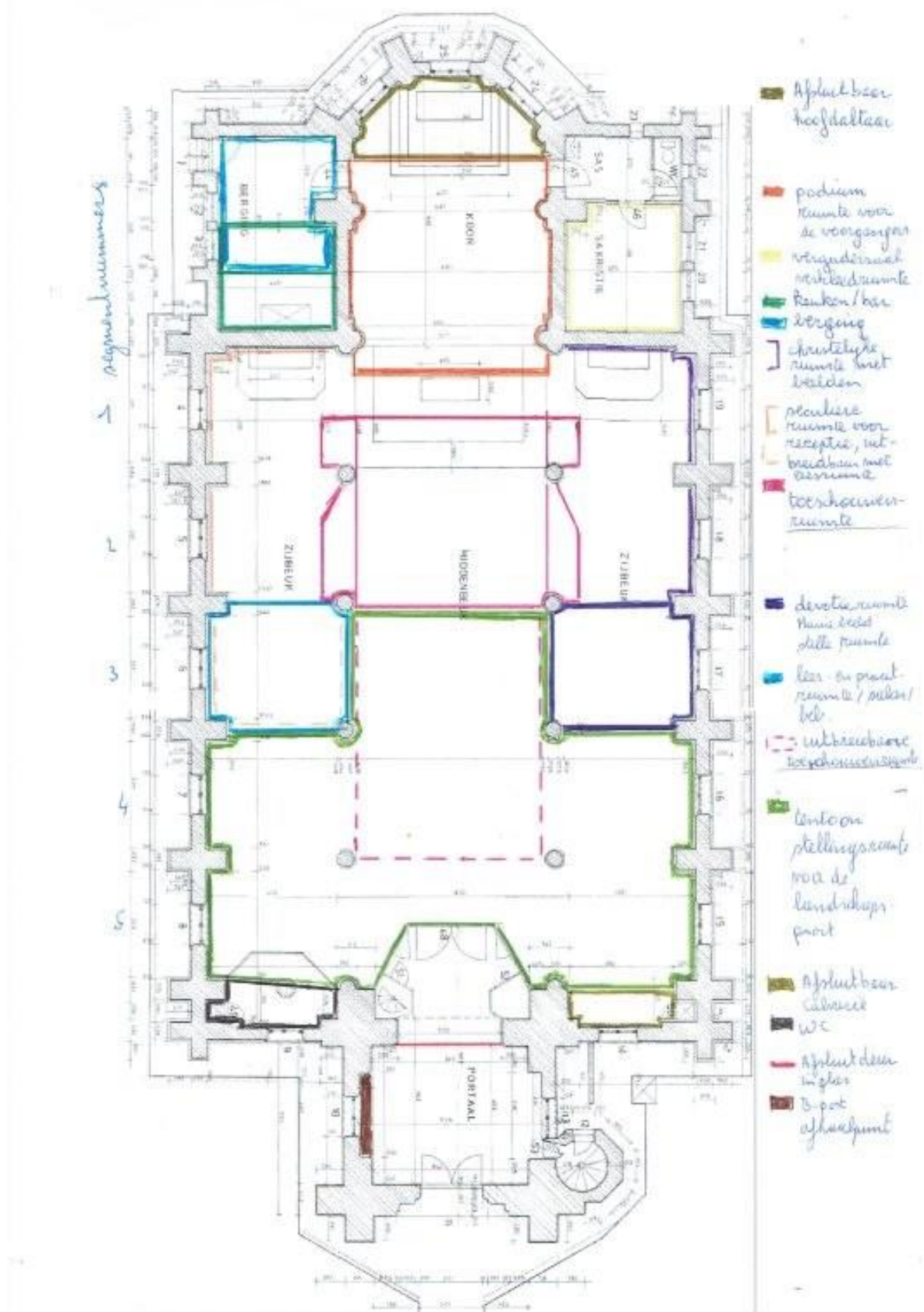
- Het bijzondere uniek en divers landschap van het dorp Bulskamp en aanpalende dorpen zou zonder meer zijn recreatieve attractiviteit sterk zien dalen als de kerk als ankerpunt in dit landschap zou verdwijnen.

- Een eeuwenlange geschiedenis van christelijk geloof, dat zich in beeld bracht in de openbare ruimte onder de vorm van een kerkgebouw met erfgoedwaarde, kan en mag men niet wegnemen. De verbeelding van het christelijk geloof vernietigen staat synoniem aan respectloos omgaan met het denken van de vorige generaties. Het christelijke denken droeg immers in zich een van de kiemen, waaruit een humanistisch Europees vrije denken ontstond.

Kortom, dit kerkgebouw te Bulskamp is zowel lokaal als in de regio een uiterst waardevol gebouw, dat een herinvulling met maatschappelijke functies verdient.

Addendum 6: Schematisch-functionele indeling

Beschrijving: De kleurlijnen zijn geen weergave van fysieke scheidingen maar enkel en alleen van de functies, die een bepaalde zone kan vervullen.

Addendum 7: Planmatige indelingen

Bij het betreden van de kerk kom je in de torenhall, waar zich een afhaalpunt van B-Post zich bevindt.

Tussen de overgang van de torenhall en het kerkgebouw is er een nieuwe glaspartij met deuren geplaatst.

Bij het openen van houten deuren onder het oksaal is er een schuine helling naar de vloer van segment 5, dat 17cm wordt verhoogd.

In segment 5 is grotendeels tentoonstellingsruimte en kleine deeltje toiletruimte, waar zich nu de doopvont bevindt

In segment 4 is er een tentoonstellingsruimte over de midden- en zijbeuken. Tussen segment 4 en 3 van de zijbeuken is er een glazen scheidingswand met deuren (tot aan de spitsbogen). De middenbeuk kan occasioneel voor toeschouwersruimte worden gebruikt.

In segment 3 is de middenbeuk van de zijbeuken afgesloten d.m.v. een gesloten glazen scheidingswand tot aan de spitsbogen. De middenbeuk is tentoonstellingsruimte en occasioneel toeschouwersruimte. De noordelijke zijbeuk is een ruimte met zetels en een bibliotheekkast (aangepaste biechtstoel). De zuidelijke zijbeuk is het Mariabeeld geplaatst en zijn de 2 knielbanken van het koorgestoelte opgesteld. De zijbeuken van segment 3 hebben het huidige niveau.

In segment 2 is het vloerniveau zoals nu, behalve een strook van 1.20m, die aansluit op het niveau van de middenbeuk van segmenten 3, 4 en 5, is 17 hoger dan het huidige niveau. In de noord-zuidrichting is er een hellend vlak dat het niveauverschil van 17cm overbrugt. De middenbeuk functioneert als toeschouwersruimte. De noordelijke zijbeuk is er een tweede boekenkast (aangepaste biechtstoel) en in de zuidelijke zijbeuk is de doopvont geplaatst.

In segment 1 is het vloerniveau zoals nu. De middenbeuk functioneert als toeschouwersruimte. In de zijbeuken staan tegen de buitenmuren de stoelgedeelten van het koorgestoelte. Er is een dubbele deur, waar nu het noordelijke zijaltaar zich bevindt, naar de noordelijke hulsacristie, die opgesplitst wordt in een keuken- en bergingsgedeelte.

De noordelijke zijbeuken van segmenten 1,2 en 3 kunnen fungeren als receptieruimte na optredens of diensten en hebben rechtstreeks verbinding met de keuken.

De zuidelijke zijbeuken van segmenten 1, 2 en 3 fungeren uitsluitend als christelijke ruimte waar plaats is voor dopen, stilte en gebed. De beelden in de kerk worden grotendeels naar dit gedeelte van de kerk overgebracht en deels naast het hoofdaltaar.

Het koor heeft een vloerniveau van 45cm boven dit van segment 1 en 2. Dit niveau stemt overeen met het huidige niveau van de vloer van het hoofdaltaar. In het koor staat een altaar voor diensten, dat kan worden weggenomen bij optredens.

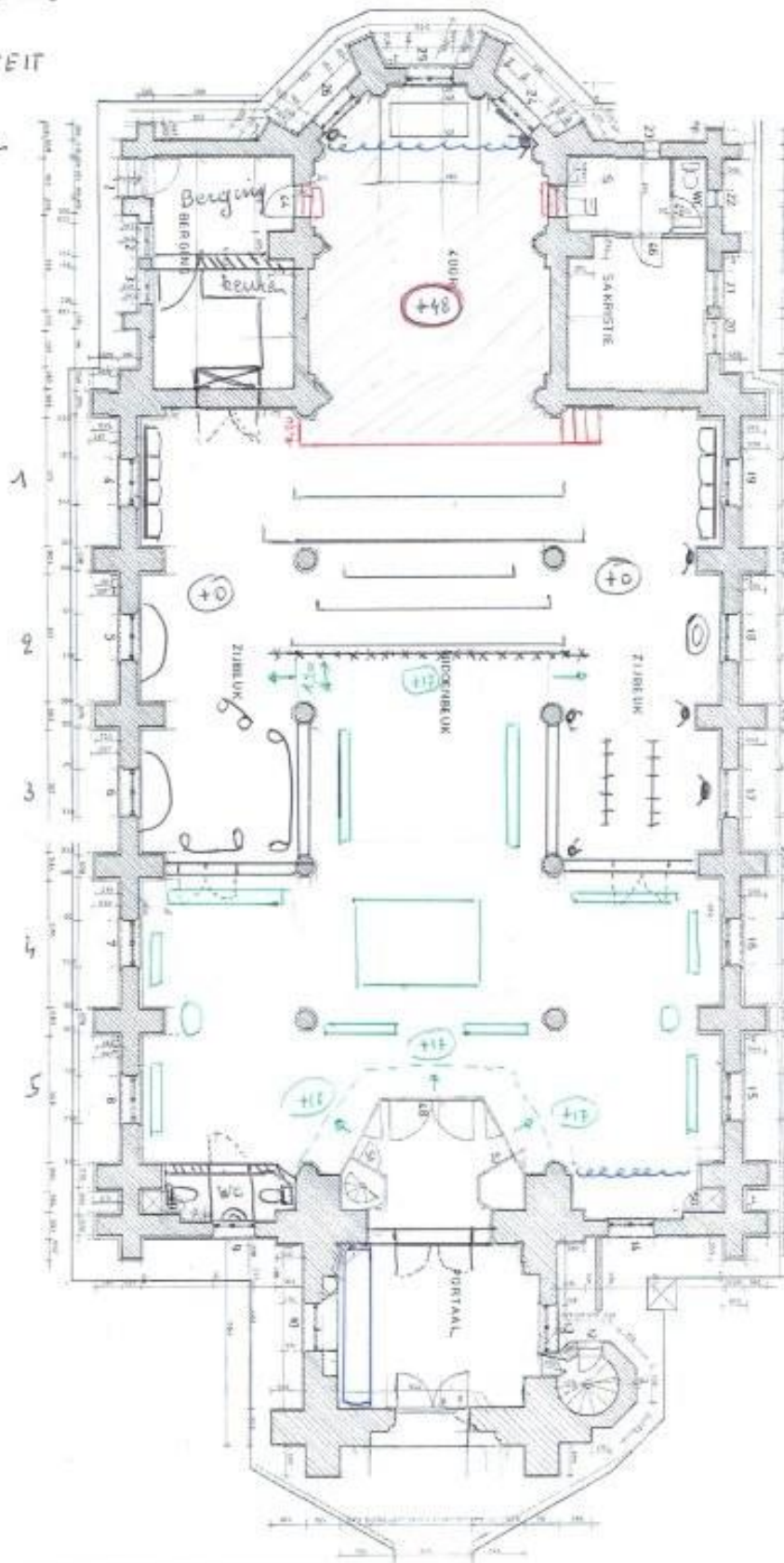
De zuidelijke sacristie behoudt haar functie en kan ook gebruikt worden door de artiesten.

PS TELLING

EEN

CTIVITEIT

details
gegeven

ruwteel
kruisling hoofdel
poclaun
1150m voor
P. 1150m

volle muur

breiden

toeg achter
deuren

koorgeroelte
(zuidzijde)
reitsloeden

segment 1 30pl.

segment 2 30pl.

Totaal 60pl.
permanent

@ doopont

**** meedgaren
communies
middinluk
open klappen zodat
een centrale door-
gang mogelijk
blijft

gleren
mensen in
segment 3

D brechtolen
als bekenhart

retels

+ knielbank
+ koorgeroelte
→ hielend vlak

presentatie-
penalen
en
con-les

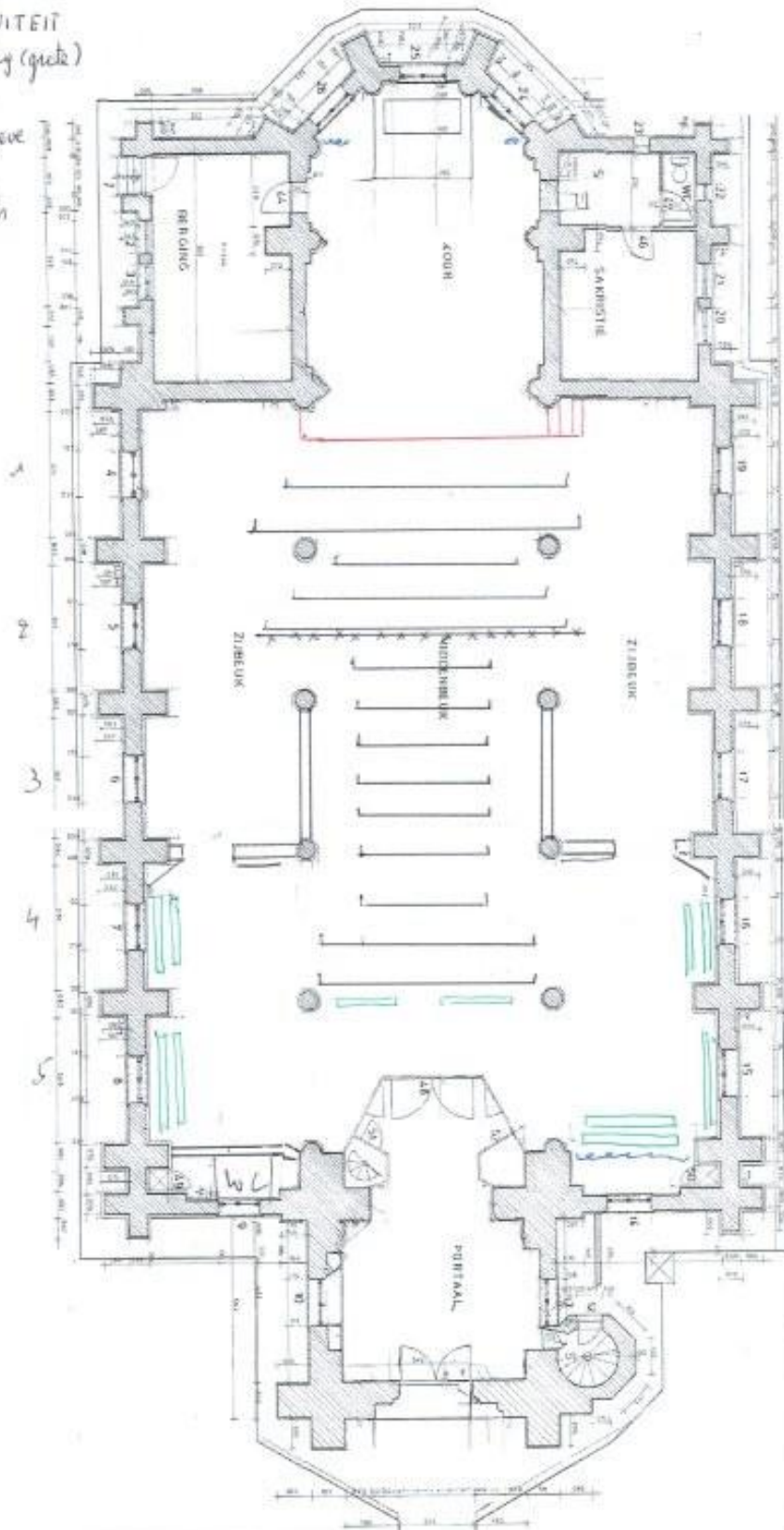
landschapport

B-post afhaal-
punt

afsluit aan
wandstijlen
voor hoofdeluk
en calvarie

OPSTELLING
by ACTIVITEIT
mirroring (quite)
optional

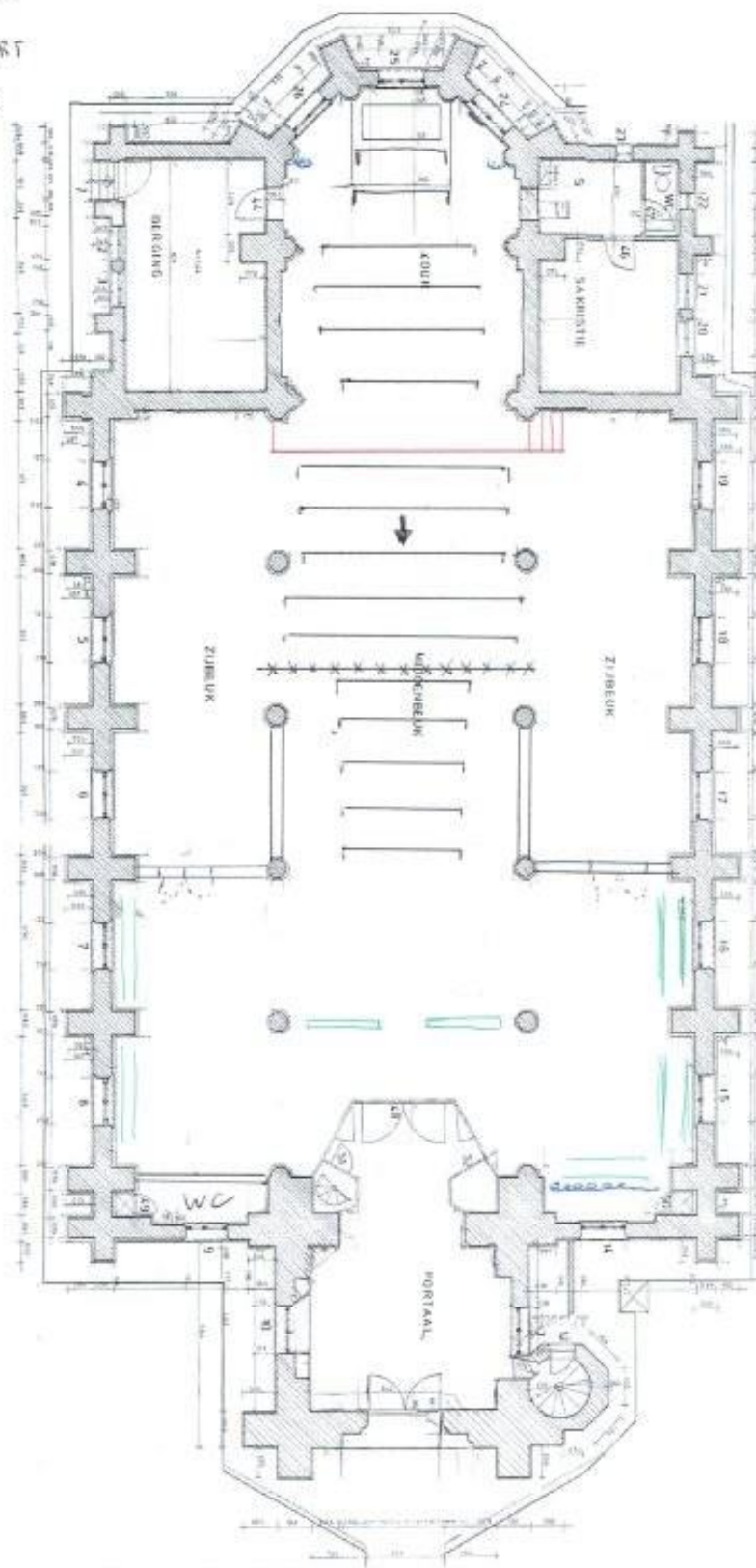
geen overgang
van
alle details

Capaciteit
segment 1 : 30 pl.
segment 2 : 38 pl.
segment 3 : 32 pl.
segment 4 : ~~40~~ pl.
Totaal 140 pl.

UITSTELLING
315
ORGELCONCERT

geen weergave
van alle
details

orgelconcert
Roor: 46 pl
segment 1: 80 pl
segment 2: 30 pl
segment 3: 32 pl
↓ Rykrichting
Totaal: ~~146 pl~~
130 pl

EINDE